

Daně z pohledu veřejného mínění – únor 2010

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2010, v10-02
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	1. – 8. 2. 2010
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1105
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	EV.1, EU.15a, EV.31
Zveřejněno dne:	17. března 2010
Zpracoval:	Jan Červenka

Únorové šetření CVVM se v krátkosti dotklo progresivního zdaňování příjmů a složitosti daňového systému. Konkrétně zjišťovalo, co veřejnost soudí o výši daní, pokud jde o lidi s vysokými, s průměrnými a s nízkými příjmy.¹ (Viz tabulku 1a-c)

Tabulka 1a: Daně jsou, pokud jde o lidi s „vysokými“ příjmy (%)

	9/99	3/02	9/05	2/07	2/08	2/09	2/10
příliš vysoké	4	4	7	7	3	2	1
vysoké	6	9	14	13	6	6	7
přiměřené	22	24	22	24	20	18	21
nízké	24	27	33	31	37	37	39
příliš nízké	29	15	11	12	24	25	22
vysoké/nízké	10/53	13/42	21/44	20/43	9/61	8/62	8/61

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Tabulka 1b: Daně jsou, pokud jde o lidi s „průměrnými“ příjmy (%)

	9/99	3/02	9/05	2/07	2/08	2/09	2/10
příliš vysoké	9	7	8	5	7	6	4
vysoké	31	37	42	42	39	32	27
přiměřené	46	40	39	42	42	49	54
nízké	3	3	3	2	4	3	4
příliš nízké	1	0	0	0	0	0	1
vysoké/nízké	40/4	44/3	50/3	47/2	46/4	38/3	31/5

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

¹ Otázka: „Co si myslíte o výši daní v našem státě? Nejprve se zamyslete nad daněmi lidí s vysokými příjmy, pak lidí s průměrnými příjmy a nakonec nad daněmi lidí s nízkými příjmy. Jsou v současné době daně příliš vysoké, vysoké, přiměřené, nízké, nebo příliš nízké u lidí s vysokými příjmy, u lidí s průměrnými příjmy, u lidí s nízkými příjmy?“

Tabulka 1c: Daně jsou, pokud jde o lidi s „nízkými“ příjmy (%)

	9/99	3/02	9/05	2/07	2/08	2/09	2/10
příliš vysoké	28	27	27	25	34	30	24
vysoké	35	40	46	41	38	38	39
přiměřené	25	17	16	23	18	19	25
nízké	1	2	2	2	2	2	2
příliš nízké	0	0	0	0	1	1	1
vysoké/nízké	63/1	67/2	73/2	66/2	72/3	68/3	63/3

Pozn.: Procenta ve sloupci, dočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Z šetření vyplynulo, že jen 8 % občanů považuje daně lidí s **vysokými příjmy** u nás za vysoké, 21 % za přiměřené a 61 % za nízké, v tom 22 % dokonce za „příliš nízké“. Daně lidí s **průměrným příjmem** jsou necelou třetinou (31 %) respondentů hodnoceny jako vysoké a více než polovinou (54 %) jako přiměřené, za nízké je označuje pouze 5 % dotázaných. Daně lidí s **nízkým příjmem** vidí téměř dvoutřetinová většina občanů (63 %) jako vysoké, čtvrtina jako přiměřené a 3 % jako nízké. Z těchto celkových výsledků lze usoudit, že většina veřejnosti nepovažuje rozložení daňového břemene mezi jednotlivé příjmové skupiny obyvatelstva za příliš spravedlivé. Nadměrnou zátěž nesou podle převládajícího mínění lidé s nízkými příjmy, přičemž výše daní u skupiny lidí s vysokými příjmy je nejčastěji pokládána za nízkou.

V porovnání s minulým šetřením se postoj k míře zdanění lidí s **vysokými příjmy** významně nezměnil, což ovšem prakticky znamená, že v roce 2008 zaznamenaný nárůst podílu těch, kdo daně lidí s vysokými příjmy označují za nízké, se po loňsku potvrdil i v letošním šetření. Stávající hladina podílu respondentů považujících zdanění lidí s vysokými příjmy za nízké je tak i nadále výrazně vyšší, než byla kdykoli v období let 1999 až 2007, kdy navíc převládal trend pozvolného posunu od mínění, že lidé s vysokými příjmy odvádějí na daních málo, k názoru, že jejich zdanění je naopak vysoké.

V případě lidí s **průměrným příjmem** byl oproti minulému šetření zjištěn další, tentokrát sedmibodový pokles podílu těch, kdo jejich daně považují za vysoké, při opětovném pětiprocentním nárůstu podílu lidí pokládajících průměrné příjmy za přiměřeně zdaňované. Podíl těch, kdo daně lidí s průměrným příjmem pokládají za vysoké, se tak oproti roku 2008 snížil o patnáct procentních bodů, zatímco podíl těch, kdo tyto daně pokládají za přiměřené, se ve stejném období o dvanáct procentních bodů zvýšil a nyní je výrazně nejvyšší od počátku srovnatelných měření v roce 1999.

Obdobný, i když ne tolik výrazný trend vývoje jako u zdanění lidí s průměrným příjmem se objevuje i v případě lidí s **nízkým příjmem**, kde po loňském čtyřbodovém poklesu se podíl těch, kdo daně lidí s nízkým příjmem pokládají za vysoké, opět snížil, tentokrát o pět procentních bodů, při souběžném šestibodovém nárůstu podílu těch, kdo daně lidí s nízkými příjmy mají za přiměřené.

Analýza podle jednotlivých sociodemografických a jiných třídících znaků ukázala, že zdanění lidí s vysokými příjmy za vysoké nebo přiměřené častěji označují lidé s vyšším osobním příjmem či s dobrou životní úrovní svojí domácnosti, absolventi vysokých škol, vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci, studenti a z hlediska politické orientace pak lidé hlásící se k politické pravici, především pak příznivci ODS a TOP 09. V těchto skupinách se zároveň méně často vyskytoval názor, že by tyto daně byly nízké, což naopak relativně častěji vyjadřovali respondenti s nižším příjmem či horší životní úrovní, důchodci, lidé řadící se na pravolevé politické škále nalevo od středu a voliči KSČM či ČSSD.

Na vysoké zdanění lidí s průměrnými příjmy si častěji stěžují respondenti se špatnou životní úrovní a stoupenci ČSSD, zatímco ti, kteří životní úroveň svojí domácnosti hodnotí jako dobrou, je ve větší míře označovali za přiměřené.

Za vysoké zdanění lidí s nízkými příjmy častěji považují lidé starší šedesáti let, respondenti se špatnou životní úrovní a nižším příjmem, nepracující důchodci a lidé hlásící se k levici, respektive voliči ČSSD a KSČM. Naopak méně často za vysoké a častěji za přiměřené či dokonce nízké zdanění lidí s nízkým příjmem označovali absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní a vyššími příjmy, vyšší odborníci s vedoucí pracovníci, lidé radící se na pravolevé politické škále napravo od středu a stoupenci ODS či TOP 09.

V šetření byla všem respondentům také položena otázka sledující postoj k progresivnímu zdaňování osobních příjmů: „Lidé platí daně ve výši určitého procenta ze svých příjmů. Myslíte si, že v porovnání s lidmi s nízkými příjmy by měli lidé s vysokými příjmy odvádět na daních mnohem větší procento ze svých příjmů, poněkud větší procento ze svých příjmů, stejné procento, jako lidé s nízkými příjmy, poněkud menší procento ze svých příjmů, nebo mnohem menší procento ze svých příjmů?“

Tabulka 2: Sazba daně z příjmu u lidí s vysokými příjmy oproti lidem s nízkým příjmem (%)

	3/02	9/05	2/07	2/08	2/09	2/10
mnohem větší	30	25	31	36	36	34
poněkud větší	38	42	40	39	36	40
stejně	26	24	21	20	20	19
menší	1	3	2	1	1	1

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Výsledky v tabulce 2 ukazují, že u české veřejnosti převládá postoj představující podporu více či méně progresivního zdaňování osobních příjmů. Celkem 74 % dotázaných soudí, že by procento odvedené na daních u lidí s vysokými příjmy mělo být vyšší než u lidí s nízkými příjmy, přičemž 34 % dokonce uvedlo, že by mělo být „mnohem vyšší“. 19 % respondentů se vyslovilo pro zdaňování stejnou sazbou bez ohledu na výši příjmu a jen zanedbatelná část (1 %) dotázaných uváděla, že by lidé s vyššími příjmy měli na daních odvádět relativně menší část z nich v porovnání s těmi, kdo mají nízký příjem.

Analýza podle jednotlivých třídících znaků ukázala, že podpora vyšších daňových sazeb pro lidi s vysokými příjmy v různé míře převažuje ve všech skupinách populace, které jsou v souboru významně zastoupeny. Přesto relativně nižší podporu progresivního zdaňování příjmů šetření zaznamenalo mezi stoupenci ODS, vysoce kvalifikovanými odborníky či vedoucími pracovníky, podnikateli, absolventy vysokých škol a dotázanými s dobrou životní úrovní.

Kromě otázek, které se týkaly daňové progresy, únorové šetření zjišťovalo, zda lidé podle svého vlastního mínění rozumějí či nerozumějí současnému daňovému systému v České republice.²

² Otázka: „Řekl byste, že našemu systému daní rozumíte? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne?“

Tabulka 3: Rozumí systému daní (%)

	březen 2006	únor 2007	únor 2008	únor 2009	únor 2010
rozhodně ano	3	3	5	3	4
spíše ano	20	25	27	27	29
spíše ne	36	42	41	40	39
rozhodně ne	33	22	20	22	21
neví	8	8	7	8	7

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Podle výsledků zachycených v tabulce 3 našemu daňovému systému nerozumí tři pětiny (60 %) občanů, zatímco třetina (33 %) jej podle vlastního vyjádření chápe. Oproti předchozímu šetření se situace významně nezměnila.

Míra deklarovaného porozumění daňové soustavě se celkem podle očekávání zvyšuje společně se vzděláním respondenta a také s rostoucí životní úrovní. Relativně vyšší podíly těch, kdo daňové soustavě podle svého mínění rozumějí, šetření ukázalo zejména mezi podnikateli a živnostníky, mezi vysoce kvalifikovanými odbornými nebo řídicími pracovníky či příznivci ODS nebo TOP 09.